



**НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ**

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД  
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

# **СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ**

**Извештај за треће тромесечје 2016. године**

**Садржај:**

|                                                    |    |
|----------------------------------------------------|----|
| 1. Тржиште осигурања .....                         | 4  |
| 1.1. Учесници на тржишту .....                     | 4  |
| Друштва за осигурање .....                         | 4  |
| Остали учесници на тржишту.....                    | 5  |
| 1.2. Структура портфеља осигурања.....             | 5  |
| 1.3. Билансна сума и билансна структура .....      | 7  |
| Билансна сума .....                                | 7  |
| Структура активе .....                             | 8  |
| Структура пасиве .....                             | 9  |
| 2. Показатељи пословања.....                       | 10 |
| 2.1. Адекватност капитала .....                    | 10 |
| 2.2. Квалитет имовине .....                        | 10 |
| 2.3. Инвестирање средстава техничких резерви ..... | 11 |
| 2.4. Профитабилност .....                          | 12 |
| 2.5. Ликвидност .....                              | 12 |
| 3. Аутоодговорност.....                            | 13 |
| 4. Закључак .....                                  | 14 |

## Списак скраћеница и појмова

|      |                                                     |
|------|-----------------------------------------------------|
| млн  | милион                                              |
| млрд | милијарда                                           |
| ТЗ   | треће тромесечје у години – период од 1.1. до 30.9. |

## 1. Тржиште осигурања<sup>1</sup>

### 1.1. Учесници на тржишту

#### *Друштва за осигурање*

На крају ТЗ 2016. године у Србији послује 23 друштва за осигурање, што је за једно<sup>2</sup> друштво мање у поређењу са истим периодом претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 19 друштава, док пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се пет друштава, искључиво неживотним осигурањем осам друштава, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала од 23 друштва за осигурање 17 је у већинском страном власништву.

Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2016. године у: премији животних осигурања са 93,4%, премији неживотних осигурања са 62,4%, укупној имовини са 76,6%, као и у броју запослених са 68,7%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање према власништву (у ТЗ 2016. год.)



Извор: Народна банка Србије

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање према власништву (у ТЗ 2016. год.)



<sup>1</sup> Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене, у овом извештају, посматране у односу на податке друштава за осигурање која су имала дозволу у ТЗ 2015. години.

<sup>2</sup> Једно друштво за неживотно осигурање је у мају 2016. године добило сагласност Народне банке Србије за добровољну ликвидацију.

### Остали учесници на тржишту

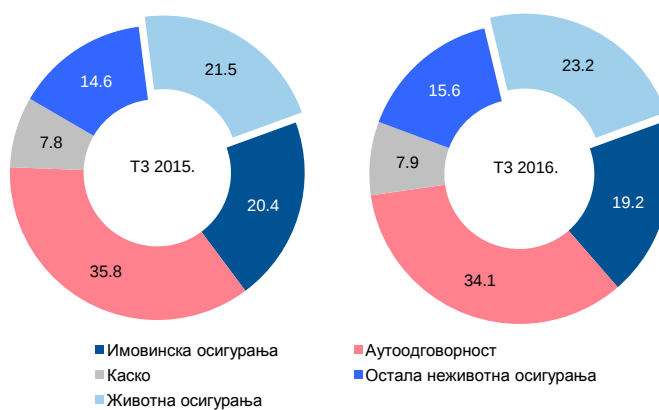
Поред друштава за осигурање на тржишту послује и: 19 банака и пет даваоца финансијског лизинга, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 89 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 97 заступника у осигурању (физичких лица-предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 15.780 физичких лица.

## 1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у ТЗ 2016. године износила је 66,7 млрд динара (541 млн евра или 607 млн америчких долара)<sup>3</sup>, што представља раст од 10,0% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 76,8%, док је учешће животних осигурања износило 23,2%. Раст учешћа животних осигурања са 21,5% у истом периоду претходне године последица је номиналног раста тих осигурања од 18,9%.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања  
(у ТЗ 2015. год. и ТЗ 2016. год. у %)



Извор: Народна банка Србије

<sup>3</sup> Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембар 2016. године.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у ТЗ 2016. године је слична структури у истом периоду 2015. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) у укупној премији од 34,1%. Затим следе животна осигурања са 23,2%, имовинска осигурања са 19,2% и осигурање моторних возила – каско са 7,9%.

Премија неживотних осигурања у ТЗ 2016. године бележи раст од 7,6% у односу на исти период 2015. године. Премија осигурања од аутоодговорности је забележила раст од 4,8%, док премија осигурања од последица незгоде 5,4%. Премија осигурања моторних возила – каско, након прекида тренда пада премије у ТЗ 2015. године, остварује раст и у ТЗ 2016. години и то 11,9%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, у ТЗ 2016. године бележи учешће од 4,9%.

Поређењем учешћа премије добровољног здравственог осигурања уочава се његов раст са 2,1% у ТЗ 2015. године на 2,7% у ТЗ 2016. године, праћен номиналним растом ове премије од 44,7%. При томе скоро три четвртине тржишта покривају два друштва за осигурање.

**Табела 1.2. Ранг листа пет највећих друштава за осигурање**

(у мил.дин, у %)

|                                                | 30.09.2015. |        |      | 30.09.2016. |        |      | Промена<br>ранга |
|------------------------------------------------|-------------|--------|------|-------------|--------|------|------------------|
|                                                | Износ       | Учешће | Ранг | Износ       | Учешће | Ранг |                  |
| према критеријуму укупне премије               |             |        |      |             |        |      |                  |
| Дунав                                          | 16739       | 27.6   | 1    | 17768       | 26.6   | 1    | -                |
| Генерали                                       | 13821       | 22.8   | 2    | 15196       | 22.8   | 2    | -                |
| ДДОР                                           | 7250        | 12.0   | 3    | 7982        | 12.0   | 3    | -                |
| Wiener                                         | 5645        | 9.3    | 4    | 6273        | 9.4    | 4    | -                |
| Триглав                                        | 2573        | 4.2    | 6    | 3192        | 4.8    | 5    | раст             |
| Уника нж                                       | 3165        | 5.2    | 5    | 2776        | 4.2    | 6    | пад              |
| према критеријуму премије неживотних осигурања |             |        |      |             |        |      |                  |
| Дунав                                          | 15770       | 33.1   | 1    | 16745       | 32.7   | 1    | -                |
| Генерали                                       | 9399        | 19.7   | 2    | 9948        | 19.4   | 2    | -                |
| ДДОР                                           | 6698        | 14.1   | 3    | 7243        | 14.1   | 3    | -                |
| Wiener                                         | 3061        | 6.4    | 5    | 3349        | 6.5    | 4    | раст             |
| Триглав                                        | 2515        | 5.3    | 6    | 3028        | 5.9    | 5    | раст             |
| Уника нж                                       | 3165        | 6.6    | 4    | 2776        | 5.4    | 6    | пад              |
| према критеријуму премије животних осигурања   |             |        |      |             |        |      |                  |
| Генерали                                       | 4422        | 34.0   | 1    | 5248        | 33.9   | 1    | -                |
| Wiener                                         | 2585        | 19.9   | 2    | 2924        | 18.9   | 2    | -                |
| Grawe                                          | 2020        | 15.5   | 3    | 2270        | 14.7   | 3    | -                |
| Уника жив                                      | 1286        | 9.9    | 4    | 1321        | 8.5    | 4    | -                |
| Дунав                                          | 969         | 7.4    | 5    | 1023        | 6.6    | 5    | -                |

Извор: Народна банка Србије

У Т3 2016. године у поређењу са Т3 2015. године није дошло до промена у ранг листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији животних осигурања свих друштава за осигурање учествују са 82,7%. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у укупној премији тржишта учествују респективно са 75,6% и 78,7% у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање.

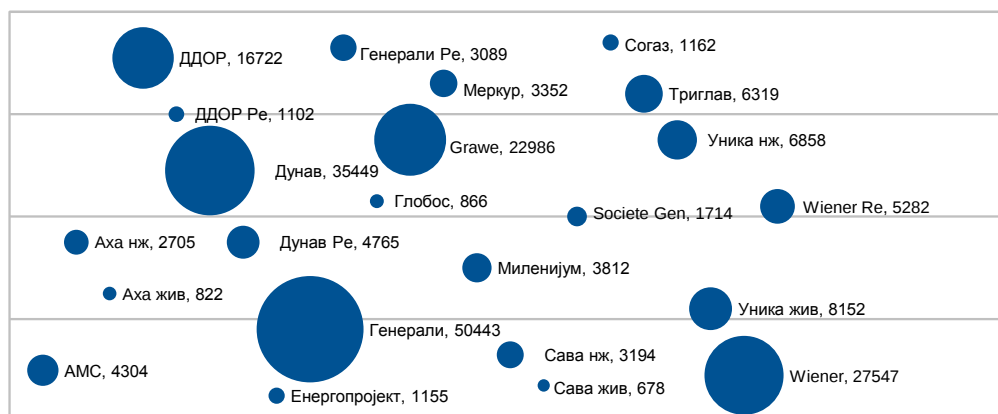
Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање је умерена и на крају Т3 2016. године износи 1.252<sup>4</sup>.

### 1.3. Билансна сума и билансна структура

#### Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т3 2016. године на 212,5 млрд динара (1.723 млн евра или 1.933 млн америчких долара)<sup>5</sup>, и то за 16,9% у односу на крај Т3 претходне године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**  
(на дан 30.09.2016. године, у млн RSD)



Извор: Народна банка Србије

<sup>4</sup> Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

<sup>5</sup> Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембар 2016. године.

У ТЗ 2016. године није дошло до промена у ранг листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,3%.

Табела 1.3. Ранг листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме

(у мил.дин, у %)

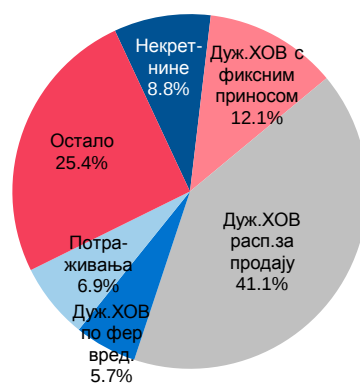
|          | 30.09.2015. |        |      | 30.09.2016. |        |      | Промена ранга |
|----------|-------------|--------|------|-------------|--------|------|---------------|
|          | Износ       | Учешће | Ранг | Износ       | Учешће | Ранг |               |
| Генерали | 39075       | 23.2   | 1    | 50443       | 25.4   | 1    | -             |
| Дунав    | 32654       | 19.4   | 2    | 35449       | 17.9   | 2    | -             |
| Wiener   | 22857       | 13.6   | 3    | 27547       | 13.9   | 3    | -             |
| Grawe    | 18398       | 10.9   | 4    | 22986       | 11.6   | 4    | -             |
| ДДОР     | 15699       | 9.3    | 5    | 16722       | 8.4    | 5    | -             |

Извор: Народна банка Србије

### Структура активе

У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 30. септембар 2016. године, највећи део односио се на: дужничке хартије од вредности расположиве за продају (41,1%), дужничке хартије од вредности са фиксним приносом (12,1%), некретнине, постројења и опрему (8,8%), потраживања (6,9%) и дужничке хартије од вредности које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (5,7%).

Графикон 1.3.2. Структура активе (на дан 30.09.2016.)

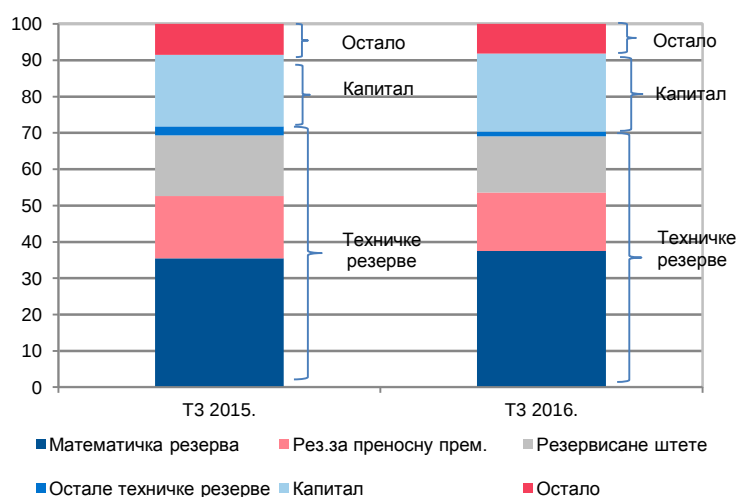


Извор: Народна банка Србије

### Структура пасиве

У структури пасиве на крају Т3 2016. године техничке резерве исказују учешће од 70,4%, а капитал 21,4%.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве  
(у %)



Извор: Народна банка Србије

Капитал у износу од 44,3 млрд динара бележи раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 26,4%, док техничке резерве у износу од 145,6 млрд динара у посматраном периоду бележе раст од 14,0%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 22,7%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

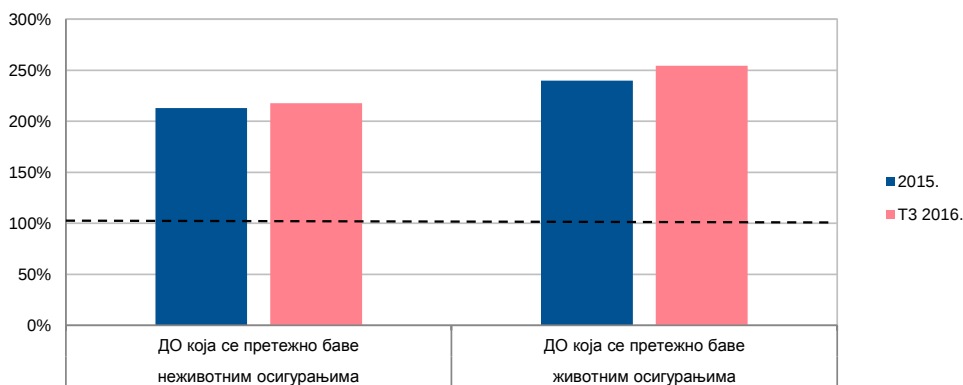
## 2. Показатељи пословања

### 2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности расположиве маргине солвентности као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

У складу с регулаторно новим начином утврђивања адекватности капитала који важи од 2015. године, расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 30. септембар 2016. године у Србији је износила 35,2 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 14,8 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* **покататељ адекватности капитала** (однос расположиве маргине солвентности и захтеване маргине солвентности) је износио 217,7%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 254,4%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање



Извор: Народна банка Србије

### 2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за

осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* на крају Т3 2016. године је на задовољавајућем нивоу и износи 20,2%, док је на крају 2015. године износило 19,9%.

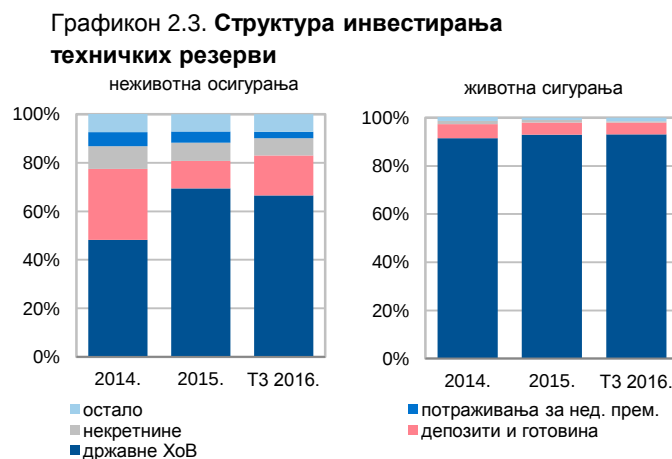
Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће бележи смањење са 2,6% на крају 2015. године на 2,2% на крају Т3 2016. године. На промену вредности овог показатеља утицао је пад горе наведених облика активе.

### 2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва за осигурање техничке резерве *неживотних осигурања* у Т3 2016. године, у складу с новим правилима инвестирања која важе од 2015. године, највећим делом биле су уложене у државне хартије од вредности 66,6%, депозите код банака и готовину 16,5%, некретнине 7,0% и потраживања за недоспеле премије 2,6%.

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 93,1%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 4,9%.



Извор: Народна банка Србије

## 2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже додатним тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају је смањена са 90,9% у ТЗ 2015. године на 87,8% у ТЗ 2016. године. На смањење овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају од раста меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.

## 2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Посматрано према **показатељу усклађености ликвидне активе и обавеза**<sup>6</sup> у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) у ТЗ 2015. години је износио 144,2%, а у ТЗ 2016. години 156,7%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

---

<sup>6</sup> Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

### **3. Аутоодговорност**

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т3 2016. године се бавило 10 друштава за осигурање – што је за једно друштво за осигурање мање у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т3 2016. године остварује раст од 4,8% у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту је благо повећана имајући у виду да у Т3 2016. године три друштва за осигурање са највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 68,2% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 66,8% тржишта.

## 4. Закључак

Из упоредних показатеља ТЗ 2016. године и истог периода 2015. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- на тржишту Србије послује 23 друштва за осигурање – једно мање него у истом периоду претходне године, уз смањење броја запослених на 10.901 по стопи од 2,4%;
- остварен је раст билансне суме сектора осигурања за 16,9% и она износи 212,5 млрд динара;
- остварен је раст капитала од 26,4% и он износи 44,3 млрд динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 14,0%, које износе 145,6 млрд динара, као и инвестирање њиховог претежног износа у државне хартије од вредности, како у животним, тако и у неживотним осигурањима;
- остварено је повећање укупне премије од 10,0% и она износи 66,7 млрд динара;
- доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 76,8%. Премија неживотних осигурања бележи раст од 7,6%, при чему осигурања од одговорности због употребе моторних возила, имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележе раст;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 21,5% на 23,2%;
- концентрација на тржишту мерена *Herfindahl Hirschman*-овим индексом је умерена.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови за значајан корак ка конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији, а у циљу обезбеђења нивоа заштите корисника услуга осигурања у Републици Србији који ће одговарати нивоу који уживају та лица у Европској унији. У периоду израде наведених прописа, у Европској унији се примењивао оквир Солвентност 1, те је усклађивање домаће регулативе извршено са тим оквиром, а транспоновани су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу са нивоом развоја тржишта осигурања у Републици Србији. У складу са тиме може се рећи да је у Републици Србији у овом тренутку успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, имплементирани су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности -

ORSA, супервизију засновану на процени ризика, *fit and proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др).

Планира се фазна имплементација Солвентности 2, са фокусом на квантитативне захтеве првог стуба и захтеве трећег стуба у погледу транспарентности у пословању тржишних учесника, што ће обухватити детаљну анализу усклађености регулативе, процену ефеката усклађености и усклађивање регулаторног оквира. Кроз наведени процес ће се обезбедити потпуна усклађеност делатности осигурања у Републици Србији са правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Републике Србије Европској унији.